

KÁROLYI SÁNDOR GRÓF KURUCZ GENERÁLIS UTASÍTÁSAI A TISZAI HALÁSZATRÓL 1725—30-BÓL.

I.

Observációk az halászat iránt. (1725)

1. Most lévén már ideje az exárendátióknak, mindenütt az egész jószágban excludáltassék az *halászat*, minthogy proprie dominale és az uraságot illeti.

2. Mindazáltal az mostani közönséges haza conservátiójára felette szükséges adózást considerátióban vevén, hogy az *szegénység* is valami pénzecskét kaphasson belőle, az uraság halászatja után, azoknak is megengedtetik oly móddal.

3. Hogy t. i. azki mit fog, az uraság földjén, az maga testi táplálására nézendőn kívül, idegenynek, sub poena fl. 12, el ne adhassa s adja, hanem az uraságnak tartozzék készpénzen adni, azszerént, azmint eddig szokták az idegeneknek adni; úgymint *számos halnak* százát fl. 6 s 7 legfeljebb 8 fl.-(ért) minémüségéhez képest.

4. Mellyet hogy hathatósabban lehessen az jószágban observálni, itt 1 *halászt* kell conventióra fogadni és aztat megesketni, nemkülömben *Mindszenten* is egyet, *Vásárhelyen* is egyet, mindeniknek fl. 12 és 3 köből buza levén fizetése s azonkívül mindenik *tizedik hal* fáradságukért övek leszén úgy, hogy azt is az uraságnak, praescripta modalitate pinzbe tartozzanak adni. Leszén pedig kötelességek:

5. Valahol az jószágban kétfelül az *Tiszában fokok* vadnak, vízáradáskor a vizet s halat kibocsátják az Tiszából s valamiként apadásra fordul az *Tiszu*, azonnal bezárják és csinálják az *fokot*.

6. Azmidőn pedig az *Tisza* leapad, az *fokot* kinyitják s *varsahálókon* avagy *hármás hálókon* által lebocsátják a vizet annyira, hogy halászatra alkalmatos legyen.

7. Valamidőn az halászatnak ideje látszik, azonnal, arra rendelt főtiszteknek hírré teszik és az halászatban hiven és igazán eljárnak.

8. Hitek s kötelességek szerént reávigyáznak, hogy az uraság halászata előtt senki ne halásszon. Valakit rajtakapnak: hálóját s halát elvegyék s az tiszt, az edictum-áthágásért, az fellyebb megírt poenát is vegye meg magának, az uraság részére.

8. Hasonlóképen az uraság halászatja után is, ámbár már az jószágban is szabados leszén, szorgalmatosan reávigyázzanak, hogy az fogott hal, idegenynek ne adáttassék, hanem, megírt mód szerént, pinzen az uraságnak adáttassék s az ára megfizettessék. Másként azki ellenkezőn találattik, egész hala contrabandáltassék és az forint rajta desumáltassék meg. Illyen contrabandának és poenának harmada az tiszté és az halászoké, kik bejelentik, két része pedig az uraságé; úgy mindazáltal, hogy, ha az uraságnak hasznos és szükséges, azon contraband tertialitását is, pinzért az uraságnak tartozzanak adni.

9.¹⁾ Az *Tiszán* is levén *kocza*-²⁾ vagy *bona-hálóval*³⁾ úgy *gyalom-*

¹⁾ Itt az eredetiben el van hibázva a számozás, inntől végig, mert a 9-es szám kimaradt.

²⁾ Azaz *kecze-háló* Hermann Ottó halászati könyvében.

³⁾ Azaz *bóné-háló*.

mal való halászat, azt is, idejében serényen elkövessék és ha más halászok halásznak is, hitek szerint reávigyázzanak, hogy az fogott hal idegenyeknek ne distraháltassék, hanem felől megirt mód szerint az uraságnak beadattassék.

10. Lévén az jószágon kívül oly helyek is, azhol az *Tisza* másokkal közös, mint *Uggal*, *Sussal*: az *újfalusi Tisza*, ott is *sassi Szabó Istvánnal* kell végezni s ötet conventióra disponálni s ha mi hol fogattattatik, az uraság számára beváltani. Kire nézve:

11. Mind *Csongrádnál*, mind *Sasnál* s mind *Szentesnél* és *Vásárhelynél*, nagy öreg bárkáknak kell lenni, külön: *harcsának*, külön: *csukának*, külön: *potykának*, külön: *kecsegének*, külön: *menyhalnak*.

12. Valamikor, megirt módon százával vétetődik az hal, azmidőn bárkába bocsáttatik, mindenkor megmázsáltassék s mindenféle hálnak külön rovása levén, arra felrovattassék és zár alatt conserváltassék.

13. Úgy azszerént, ha mely hal sózásra való száz-számra vétetődvén, mázsa-számra sózattassék be, azszerént a száraz hal is. Ezt pedig csak az pinzen vett halra kell érteni, mert:

14. Az uraság hálójával való halászaton, azmelly fogattatik, az, külön rovásra rovattassék. Minthogy pedig, egy s két ember az *nagy hálóval* nem halászhat, azért az segítőknek, harmada az uraságébül is kiadódjék pinzül s nem halul.

15. Hogy pedig az *hálnak distractiója* lehessen, szükséges *lajtonokat* csináltatni s *Dömsödön* bizonyos embert fogadni conventióra, azki ott mázsa szerint percipiálja, Duna-hajójú bárkára rakja és híven igazán conserválja.

16. Nemkülönben az *pesti házamnál* lévő emberemnek is, azszerént mázsával administráltassék s mindkét helyre, azmidőn az bárkák megjelnek, azonnal fel az *Dunán Komáromban* N. N.-(nek) administráltassék és ott is mázsa-számra erogáltassék.

17. Observálni kellek pedig, mind az *Dunán*, *Tiszán*, úgy az vitelben is, hogy az bárkák gyakran megvizsgáltassanak s ha döglött vagy bágyadt hal esik, aztat mindjárt kivegyék és besózzák, vagy olyan üdőben felhasználják s megszárazszák.

18. Kire nézve, hordókrul is szükséges in tempore provideálni, azmellyekben, annak idejében, sózattassék az hal.

19. *Jégvermek* is felette szükségesek, hogy csak ezen állapotra erigáltassanak és mostan berakattassanak, hogy meleg üdőben az *lajtonok* köré rakattatván, étszakának idején hívesen vitethessék által az *Dunára* az hal.

20. Kiben hogy fogyatkozás ne essék, szükségképen 2 jó nagy *vasas kocsit* kell lajtonok alá felállítani, ahhoz való jó fiatal erős 4—4 lovakkal és kocsisokkal, avagy hogy itten kell végezni és *Kecskeméten*, ahhoz alkalmas emberekkel, azkik azon szekerezést fizetésért felvállalnák, avagy conventióra, avagy egyszeri-egyszeri útjokért való bérré.

21. Mindezeknek végbenvitelére s rendivel való folytatására, nem lehetvén az oeconomia folytatása miá az inspectornak ráérkezni, azért felette szükséges volna ha *Benkovicz* uram odafel *Komárom* táján, olyan *halászathoz* és *kereskedéshez* értő embert szerezne, conventióra vagy más modalításra, azkinek egyébre ne volna gondja, hanem itt lakván, az

fellyebbnevezett helyekre inspicialna, úgymint: *Vásárhelyre, Mindszentre, Anyásra, Csongrádra, Sassra, Dömsödre* és *pesti házhoz*.

22. Előre, valamint itt, úgy az *Dunán* az bárkákat, hajókat felállítani s azokhoz bizonyos embereket applicálna, mázsákat egy mértékeket mindenütt tartana. Az *vétel*, praxis szerint: *száz-számra* folya, az *eladása* pedig: mindenütt *mázsa-számra* lenne, s arra nézve, megvételit mindenkor mázsa-számra kelletik az bárkákra rakni, azszerént lajtonokban való általhordása is mázsával rakatnék itt fel az *Dunán* is mázsával rakatnék le s per consequens *Komáromnál* is mázsával distraháltatnék mind friss, mind sós, mind száraz hal.

23. Száz-számra vétetett halnak ára lehet	---	---	---	fl.	6
Harcának mázsája <i>Komáromban</i> lehetne	---	---	---	fl.	
Potykának mázsája <i>Komáromban</i> lehetne	---	---	---	fl.	
Csukának mázsája	---	---	---	fl.	
Menyhálnak mázsája	---	---	---	fl.	
Kecsegének mázsája	---	---	---	fl.	

24. Mindezeknek jobb rendben lehető folyására nézve szükséges volna egy jó író, számvetőt is tartani, azki minden vételeket, introítust, erogatiót könyvben írna, contractusokra, quietantiákra gondot viselne, egyszóval mindenekre számot tartana.

25. Mivel pedig mindennemű dolgoknak a feje és nervusa: az pénz, azért én magam részemről elszántam *elkezdésére* és szerencse próbájára: 1000 frtot. Már *Benkovicz* uram ezen projectumot conferálván odafellelvő böcsületes halászemberekkel, kinek kedvé leszen hozzája, ki többet ki kevesebbet adhat *pro capitali felállítására ezen kereskedésnek* és ki-ki az Istentül reménylett nyereségbül, summájához képest participálhat. Úgy mindazáltal:

26. Hogy azmidőn az uraságnak, kivált nagybőjti alkalmatossággal *Pozsonyban* szüksége lenne, egy-két bárkával lehessen addig is felvitetni maga számára.

27. Mindezeknek folytatására, azmely böcsületes *halász* és *kereskedő* ember magát resolválná, felette szükséges, hogy elébb lejönne s az földemet és azon lévő halászóhelyeket megjárna és vizsgálná, mind az *Tiszán*, mind az kétfelül való *Tisza rétjein, Körösön, Kurczán* és azoknak mellékén, egész *Alpártul* fogva alá *Mindszentig* és azon alul is *Mindszenttül* fogva *Farkig* és *Sövényházáig*. S az megvizsgálásért pedig:

28. Valaminémű hálókat s halászathoz szükséges requisitumokat látna szükségeseknek, mindazokat odafel csináltatná meg és készíttetné el, hogy tavaszi árvizen, jó móddal foghatnának is az halászathoz s addig is az *télit* continuálván, kívül kézni igen káros, mert mostan az én jószágomon kívül levő halászokat is ide lehetne kész pínzzel allicialni.

29. Ez mostan, eddig erigáltathatik minden ellenkezés nélkül, pedig, de csak ennek láthassam kívánt progressusát és az rearendelendő embereknek friss sedulitását, rövid nap lsten, *Alpárokon* felül is túl az *Tiszán Földvártul*, innét pedig *Kécskétül* fogva nemcsak *Szolnokig*, de egész *Fegyvernekig* fog extendáltatni ezen modalitás, mely *Tisza* mentében közel 20 mérföldet foglal magában, ha többet nem.

Kire nézve concredáltatik ezen projectumnak communicatiója, conferálása: nemzetes, vitézlk Benkovicz¹⁾ dexteritására, úgy, hogy odafel való böcsületes *halászcompániával* közölvén, ha mi melioratióra való addáljuk, az mi demálándó demáljuk s egy értelmes, böcsületes serény embert folytatására capaxat állítsanak s cum requisitis levén, insinuálja magát az inspectornál.

Mert, jóllehet az feljebb megirt rátiókra nézve, mintegy *különszakasztatott ezen beneficium*, az jószágim oeconomicális beneficumaitól, mindazáltal annak egy speciális része lévén, in principalí, ugyancsak incumbálni fog az egész jószágim inspectorának, hogy ezen beneficiumnak eltött rendelések szerént való folytatására is szorgalmatosan reávigyázzon s ha mi impedimentum vetné elő magát, azokban assistáljon s ha mi kárt vagy negligentiát vagy csalárdságot látna s tapasztalna, azokat megorvosolhassa, kire Isten segélje mindazokat, valakiket Isten ellátott alkalmasoknak folytatására. Datum *Csongrád* die 26 Decembris 1725.

II.

Szegvári halászatrul való interimális observatiók Balog Andrásnak. (1730)

1. *Szentesen*, Gálos Mihály uramnak, báró *Harucker* uram tisztinek szóló levelemet, mentedben add meg.

2. Szóval is jelentsd meg ő kegyelmének, hogy az hálóimmal, halászaimmel mégy az *Karakányos* és *Landor köztóknak* halászására, azért említett báró uram részéről is, az contractus szerint, rendeljen ő kegyelme bizonyos embert, azki mind az tón való *tanyákat* értse, mind az halra veled együtt vigyázzon, hogy ne distraháltassék.

3. Az *osztálykor* pedig, egy rész: az *vízért*, más rész: az *hálóért* magamnak jöjjön, *harmadrész*: említett báró uram ő kegyelme részire, *negyedik* része: az *halászoknak* deserváljon.

4. Kít is hogyha difficultálna Gálos uram, hogy az *szentesiek* excludáltatnak, arra felelheted, hogy az contractusban is benne vagyon hogy *dominale*, azért nem is lehet *parasztoknak* jussa hozzá.

5. Mindazonáltal, az jó szomszédságért annak is annuálok, hogy az *szentesiek* is menjenek ki, az uraság vagy magok hálójával s praemissa modalitate azok is halásszanak s azszerént osztassék az is 4 részre.

6. Végezvén ezekről *Szegvárott*, legelébb is 6 mázsás *bárká* állítassék fel és 3 mázsás *lajton* s az halászok az *hálót* revideálják és készítsék el.

7. *S mai napon* legelébb is az *Karakányos* tót vágják fel, observálván az kétfelől hányott határt. Az réten s azon belől való részin az *Kurcza* vizén felől *nem közös*, hanem magamé; aztat csak külön *tanyába* vágják s egyedül csak magam számára halásztasd, 2 rész: számomra, 1 rész: az halászoknak menvén.

8. Az *Tisza* felé való vize *közös* levén, aztat külön vágasd fel s

¹⁾ Az eredetiben is hézag van a keresztnév részére.

még halásztatván, *négyfelé* osztassék fel az hala, valamint feljebb megirattatott.

9. Ezen halászaton még *ma* általeshetnek; azért ottan, az üdőt tovább ne töltsétek, hanem az *Landor* tóra menvén, azon fogj *holnap* az halászatához. Szaporább voltáért pedig, ha *Szegvárt* vékelő embereket kaphatsz még ma, oda is kiküldhetsz Gólyival és Vass Jánossal s az *tanyákat* felvagdaltathatod.

10. Isten megmutatván az szerencsét, ottan continuálhatod az halászatot mindkét háloval, ha az *szenteseiek* is kimennének, observatis praevis observandis.

11. Azután, az *Akolháton* is, vagyon egy kis *morotva*, azon is, ki egészlenül magamé.

12. Vayon még ezenkívül *Osztora* nevü *morotva* is, azmelynek *Szegvár* felől való része: magamé, *Mindszent* felől való része pedig: övék. Ezt, tudom, ellenezni fogják, de azzal nem kell gondolni, mert az kétfélől való földnek, osz *Osztora* fokáig úzusában levén, az víz úzusától sem kell recedálni és az úzust kell manuteneálni.

13. Végre, ezen halászatot inducálván, mikor már folyása lészen, continuatióját egy-két nap, Vass Jánosra és Gólyira is bízhatod, úgy az hal osztályát is.

14. Magad, *Vásárhelyre* rugaszkodván, Szalkay Mátyást és Pap Samut valamely halászzsal melléd vévén, járd meg az *gorsai* morotván az *Porgulánt* és az *rétkopáncsi* nagy morotvát.

15. Az vizét megmérvén, azmindön ünnepe vagy vasárnap esik, Istvánffy Jánossal és Szép Györggyel. újobban járd meg és vizsgál meg, úgy az *vásárhelyi* nagy *Hold* morotvát is; az mind felől, mind alól malmok vannak s azután ottan is szanaszélit halásztathatsz.

16. Observálván, hogy valamennyi nagy halat ad Isten, azt, mind friss elevenen mázsálva, bárkában kell rakni, conserválni. Annak okáért több bárkakat is kell csináltatni és legalább 20 mázsára tölteni, az bárkákat külön: *csukáknak*, külön pedig: *potyáknak*.

17. Az bárkakat pedig, mindennap kétszer kell vizsgálni s az bágyadt halakat kivenni s felhasítani s az középszerű s apróbb hallal, *harcsával* besóztatni.

18. Ha pedig *nagy harcsák* fogattatnak, aztat fel kell hasogatni és szárasztani.

19. Az *Kurczán*, *Tiszán* való halászat az *szegvári Szentgyörgyi* földön, az *szegvári lakosoknak* engedtetik, az kiadott modalitás szerint:

20. Noha *Szentesen* alól, az *kékcái* földön, az *Kurcza* és az *Körös* vize közös az *csongrádiakkal*, mindazáltal arra is, innét legyen az vigyázás, de úgy hogy mivel közelebb esik *Csongrádhoz*: az eleven vagy fagyos, vagy sózni való hal *Csongrádra* hordattassék.

Datum *Csongrád* die 30 Januarii anno 1730.

III.

Csongrádi halászatnak interimális observációja. (1730).

1. Az *ujfalusi Becse* és *Tokos* morotvák halászatja és ugyan az *mámai* lapon való tók, *sassi halászoknak*: Thót Istvánnak és Fodor Istvánnak *társaival* adattak.

2. Szüntelen halászván, 2 rész nekiek, egy pedig nekem jöjjön, kire leszen gondja Peresik Jánosnak.

3. Az *szántái Görbétön* levő halászat engedtetett *csongrádiaknak* magok hálójával, hasonló conditio alatt, melyre leszen gondja az számtartónak.

4. Az magam hálómmal *komáromiak*, *csongrádi* segítőkkel, continuálják az holt *Köröst*, kire leszen gondja Gombkötő Józsefnek.

5. Ez szerént, continue folyjon az halászat mindenkor, az ünnepeken kívül. És az kikre vágyon bizva, mindenik hálóhoz és halastóra, minden reggel *lajtot* vigyen ki és azki nagyobb számú hal fogattatik, azt szám szerint behozza.

6. Az középszerű és apró halat pedig, míg hidegek lesznek, megfagyalja és fagyosan, zár alatt számban tartsa.

7. Ha pedig az üdő melegszik, azután, hasogatva hordókra sózatassa.

8. Az bárkákat is minden reggel megvizsgálja, ha bágyadtat lát közte, kivevén, az sózott hal közzé tegye.

9. Az sós hal vizét pedig, minden második hétben, csapon levegye s megújtván, ujobban megöntse és ujítsa.

10. Ha *potyka-harcsa*-fogásnak ideje bejön, az harcsát sózza, szárazsza, az potykát elevenen külön bárkákra gyűjtse.

11. Az megirt morotvákban való halászat fogyatkozván, az *Tiszán*, *Kurczán* és *Körösön* is continuáltassék, az *turbucz-hálóval* általkötven elébb az *Köröst* és *Kurczát*.

12. Úgy vonattassék az nagy háló arczczal reája.

13. Hahogy Isten *vizára* vagy *tokra* szerencsét szolgáltatna, azokat elevenen kell conserválni és az *Dunára Dömsödre* általszállítani, úgy az *menyhalat* is *lajtonnal*.

14. Kire nézve kétrendbeli lovaimat itten hagyván, azok között az kifogott gyermek vad lovak is taníttathatnak.

15. És így, azokon lehet mindennap az tókra az *lajtokat* kivinni s az halat bárkákra elevenen behozni.

16. S azmidőn az bárkák megtelnek és *Dömsödön* is az bárka felkészül, tehát oda is *lajtokban*, azon lovakon lehet általszállítani az eleven halakat.

17. Kiben, hogy az kocsik nem léte miatt lehetetlenség ne legyen, interea egytül is, mástul is lehet kocsikat kölesön kérni, proxime az is ki fog *Károlyi Sándor* provisiójából telni.

18. *Dömsödre* pedig Sipka fog rendeltetni, azki mind hajóra, bárkára fog ottan gondot viselni, az halat percipiálni, bárkákban conserválni és azki bágyadt leszen, aztat besóztatni.

19. Az *csongrádi* bárkákbul kiszállítandó halak után, az *szegvári* bárkákban gyült eleven hal successive szállíttassék idevaló bárkákra és innét egymásután *Dömsödre*.

20. Ezt pedig, egymásután mindaddig, míg az jég tart és az hideg, ez szerént kell continuálni és megürülni teljességgel sem itt, sem szegváron nem kell hagyni az bárkakat.

21. Azonközben pedig, azmi *fagyos hal* gyülekezik, szekeren, azmi képen most iniáltatott és indíttatott, promótiója s feljebb való szállí-

tása, százát 15 garasával fizetvén, hol Vác, hol Székesfejérvár felé való distractióra küldtessék.

22. Kiben, hogy az *nem lehet*, keresztül ne álljon, az szekereknek, halászoknak az ő bérít exacte kell observálni s megfizetni, minden lehetséges lészen s áldás is úgy következik.

23. Az *eleven hal* transpositiójáért nem szükség megfizetni, mert magam lovaim lesznek, de szükség, hogy azokra jó gondviselés is legyen: szénából, abrakból, patkóból, mind helyben, mind útra.

24. Az *fagyos* és *sós hal* szállítása pedig, százáért vagy akójáért per grossos 15 fizetődjék.

25. Az *halászoknak* pedig, kik magok-magok hálójokkal halásznak: 2 rész az övék, 1 az uraságé lészen, úgymint az *sassiak* és *csongrádiak* halászatjából.

26. Az uraság hálójával pedig azkik halásznak, az uraságnak: 2 rész, az halászoknak pedig: 1 rész menjen.

27. Úgy mindazáltal, hogy valamig az *Dömsödnél* való bárka elég-ségesen meg nem telik, és az fagyos és sós halnak keleti lészen, mind-addig az említett *halászok része* is, per fl. 2 száza computáltatván, az uraság számára, mind *Csongrádon*, mind *Szegváron* beszedetessék és megvételődjék és az halászoknak injuriájok eltávoztatódjék.

28. Hogy pedig, az fundus supponált nem létele, ebben is gáncsot vessen, már az odafel distrahált halnak árából fog az iránt disponálatni, eladattathatván addig.

29. Mindenekre rendivel való számtartás legyen, eleven, fagyos, száraz és sós hal honnat, mennyi jön? hová megyen?

30. Végre, szomszédságokban is, úgymint: *Ugón*, *Szegvárnál*, *Mindszenten* alkalmasint comparáltathatik hal-lajton elegendő levén.

31. Hogy pedig, ne csak egy-két napra valók legyenek az *lajtok*, jó conserváció alatt legyen; ha abroncsok szakad, reparáltassanak mindenikhez merítő vedrek legyenek.

32. Hasonlóképen *sák-halók*, *merítő-halók*, *haltartó-halók*, és *verse-halók* idején köttessenek, hogy tavaszi áradáson az fokokra készen legyenek.

33. Addig pedig *kecze-halókban* el lehet az vízben tartani az halat s nem az jégre kihányni, míg az lajtokkal az tókra érkeznek.

34. Mivel az *sentesiek* jövő héten, az közös *Kurczán* fognak halászni, arra nézve Vass Jánosnak oda kell rendeltetni, és ha szép szerencséjék s nagy halak esnének, nemcsak harmadrészt, de az maguk részét is: mely kettő, számomra kell megvenni.

35. Ottan is Vass János minden reggel, lajttal legyen, kettővel is; mihent egyik megint megtelik, azonnal hozza az barkedara s másikért menjen; friss elevenen hordja be.

36. Csináltatott pedig, ittlétemben *lajt: n^o1* ; *bárka*: több 5000 halra valónál.

37. Kikre jégszakadásor kiváltképen kellek szorgalmatos nagy gondját viselni, hogy mind hal, mind bárka el ne vesszen s öszve ne romoljon.

1) Az eredetiben s a másolatban is üresen van hagyva.

38. Mint megjövendöltem, *kendert* kelletik többet is procurálni és megfonatván megvizálni és az *hálókat* szükségnek idején foldozni, kötözni és újat is köttetni.

39. Villásnak úgyis sebes levén az lába és capax is levén, elég dolga lészen az bárkák gondviselésével, lajtokban való hordásában *Dömsödre* s úgy az fagyos, sós és száraz hálnak bevételében, elszállítatásában. Azért, ha nem halászna is megérdemli az fizetést, mint akármely halász.

40. Mindazáltal azmikor érkezik, ő se heverjen s ha meggyógyul ő is halásszon s mivel írástudatlan, az számtartó jelenlétében vegyen be mindenféle halat.

Melyik rendbeli halászok? melyik tóru? micsoda napon? melyik holnapban? eleven halat, fagyost vagy testebelit mennyit? és minémüt? administráltanak be, végre abbul, mely nap és holnapban? mennyi szállítottott elevenen *Dömsödre*? mennyi fagyosan egy s másféle és mennyi sózattatott fel? — rendivel felirattassék. Az uraság része, distinguáltassék az halászok részétül s azért mennyi fizettetett százátul fl. 2? szekérbértül mi fizetődik? meddig?

Mindháromnak eredetije *gróf Károlyi Sándor saját kezével* és a II. III. számúnak egykorú másolata, a gróf Károlyi nemzetség levéltárában Budapesten, a *csongrádi uradalomra* vonatkozó C. és Cl. csomókban.

KAMARAI UTÁSITÁS A BÁCSMEGYEI TELEPITÉSEKRŐL 1763-BAN.

Instruction

vor den kayserlich königlichen Impopulations-
Provisore des Bacser Cameraldistricts Simon
Mathaeus Fux:

Die allergnädigst landesmütterliche Gesinnung, mittels welcher seine kayserlich königliche und apostolische Mayestät vor das Aufnehmen und Wohlseyn allerhöchstdero sambtlichen Erblanden und Staaten immerhin besorgend seynd, hat seine Mayestät veranlasset auch solche Maaszreguln allergnädigst vorzuschreiben, mittels welcher in denen noch nicht genugsam bevölkerten Districten und Landen eine besondere Obsorg auf das Impopulationswerk getragen werden solle; in dieser allermildesten Absicht haben auch allerhöchstdieselbte mir die Oberaufsicht in diesen Impopulationsgeschäft allergnädigst anzuvertrauen, eine hochlöbliche hungarische Hofcammer aber gnädig zu entschlüssen geruhet, womit zur mögligsten Beförderung dieses heylsamen Wercks auch ein aigener Impopulationsprovisor und ein Impopulations-Ispan in dieser königlichen Cameral-Bacser-District angestellet werden sollen; damit nun aber der Endzweck dieser heylsamen Verfügung desto verlässlicher erreichet, und ein jeder von diesen beeden neuen Impopulationsbeampten die Pflichten seines aufhabenden Ampts desto genauer zu erfüllen wissen möge, als wird ihme Herrn Provisor mittels gegen-